

SAKK BABRA

BRASNYÓ ISTVÁN

Legjobb lesz nyomban tisztáznunk öreg ember
sejtellem sincs hogy mikor pusztultál el
szavaidra sem emlékszem csak két
elálló füledre
szemben velem a sakktábla túloldalán
valami téli homályban és eltűnsz akár a jövődő
végeredményben a legjobb lesz ha most egyszerűen
leveszlek
a göbös kezedet amely a csikóm után nyúl
meg a csikorgó csontjaidat
sohasem játszottunk valami jelentős tételbe
valami olyanba ami szóra lett volna érdemes
mintha mindig lyukat kerestünk volna
a sakktábla közepén
csak évszámok merültek fel néha a kelleténél
nagyobbak
amelyeket valaki most sorra levesz
mintha változna az árfolyamuk
pedig egyre megy
ha figyelembe vesszük hogy európa 1789 óta
valami változásokon füstölög
de azt senki sem mondta
hogy ez egyre kevésbé a mi európánk
a történelem levetett rongyaival bedugták a kürtőjét
hogy el ne sodorjon bennünket a huzat
mintha óvni kellene tőle vénséges csontjainkat
már-már azt kell hinnünk hogy minden mögöttünk van
túl vagyunk rajta
egyre keményebb tekintettel nézünk a semmi üregébe

csak bozontos szemöldököd borzolódik
disznóólba nézhetnél így befelé
a szélesre nyitott ajtón keresztül
talán meglepetéstől tartva hogy mozdul-e
odabenn valami a rettenetes homályban
talán kiront megtépáz melledre térdel
a mocskos csülkével hogy végezzen veled
ez már az élet kockázata ha az ember túlon túl
beleéli magát
jobb nem élni bele magunkat
más irányba terelni a gondolatainkat
bizonytalan tulajdonunkat ha terelni lehetne
akár a nyáját
amikor még legelők voltak ezeken a partokon
és nem fenyegetett bennünket az idő
hogy nemsokára 100 évesek leszünk
ha minden továbbra is úgy halad mint eddig
a maga útján
és olyan nyomot hagy maga után mint a csiga nyála
hogy sokaig látszik még ezüstlőn
meteorit farkaként
utunk emléke az úron át
létezésünk egyetlen kézzel fogható formája
ha valaki akarná ezt a magasságot
ahová létránál bonyolultabb szerkezettel kell lépni
holdvilág fénye szítál így ránk
fantáziánk túloldaláról
a nyirkos és ködös estében amely talán
öröktől fogva tart ropogtatja derekunkat
miközben sebes változások zajlanak le
a külszín alakítja magát vad erózióval
bő nadrágunk lebeg csak a szélben
megyünk egymástól három nemzedéknyire
mi mászt tehetnék veled
leveszlek
mielőtt megint kaszálni kezdene a hideg nyúzta
kezed
pedig jól tudom ki voltál
mielőtt ide ültél volna ebbe a világvégi
fedezékbe a zsíros konyhaasztal mellé

hogy sakkoz velem aki nem is tud
játszani
sejtelmem nincs arról hogy ennek a játéknak
ugyanolyan elmélete van akár a zennek
hogy ez tulajdonképpen szenvedély életvitel
de ettől függetlenül mégis
leveszlek
mert úgy érzem hogy épp eleget tanultam tőled
a penészes könyveidből amelyeket jobb elfeledni
a lángból amelyet napról napra élesztgetsz
a szétnyitott újságlapból amelybe merültödben
kapaszzkodsz
leveszlek
egyszer én is kegyetlen akarok lenni
nem hiszem hogy csupán befolyásolható médium vagyok
a legjobb sztorijaidat egymás után mind
leveszem
nem állíthatom az időt a te órádhoz
amit nekem akartál ajándékozni de illendőségből
nem fogadtam el
pedig ki kellett volna tépnem a kezedből
és földhöz csapnom lehet hogy felrobbant volna
de lehet hogy már nem is járt
mindenesetre széjjel kellett volna taposnom
utána sergettyűzni a kerekeivel
hátha letekeredett volna róluk
Ariadné fonala
s most vezetne valahová
félbehagyhatnám mondókámat nem kellene tovább
törődnöm veled
nem veszne el eredeted az idők mélyén
ahonnan dróttal foltozott szemüveggel vizslatsz
vagy hosszú vászongatyában tűnsz elő
az éjszakai hóviharból
pálincásflaskát rázol
hogy tartja-e a láncát
hanem ez engem a legkevésbé sem érdekel most
amikor a szű már kirágta alólunk a padlót
és a tükkör fénye is elenyészett
abban a korban ami mögötte lehet

és csak egészen közlről mutat valami tükörképet
leveszlek
hol töltötted 1899 szilveszterét
hol sakkoztad el azt az időt
nőkről sohasem beszéltél szívesen
pontosabban egy szót sem mondtál sohasem a nőkről
pedig én rettenetesen szeretek a nőkről beszélgetni
hihetetlen érdeklődéssel fogadom ezt a témát
a régi elszállt parfümök illata izgat a leginkább
a harisnyakötők színe
abból a korból amikor még viseltek harisnyakötőt
meg a fűzősinór
szeretnék egyszer saját kezűleg karcsúra fűzni egy
derekat
visszaszorítani burjánzásából a szecessziót
lehetnék-e még romantikus ezzel a költéssel
ezzel az architektúrával amely már romhalmaz
hol láttad meg azt a századot amely egykor majd
valamennyiünk végzete lesz
ki szabta rád a ruhát halálkezelével
ki fehérítette kaucsukgallérod és -kézleőd
szürke örödgébőrt ujjasba burkolózott vénember
nincs rajtad többé semmi érdekes
leveszlek
leveszlek még mielőtt észbe kapnál
hogy sakkban vagyok bár nem te tartasz sakkban
miként teltek számodra
1910 1911 napjai
valaki ezekről más égöv alatt verset írt
6 vagy 8 sort ennyi tökéletesen elég
a világhírnévhez hogy fejben tartásák
az ember lényegesebb életrajzi adatait
tudják hová tenni földrajzilag kronológiailag
hogy mégis betöltsön valami űrt ami
nem marad utána
újabbán nagyon szűkösen vagyunk
egy helyére három másik ugrik akár a barikádokon
nincs fegyvered amit kölcsönadj
barikád sincs
leveszlek

mikor láttad az első vonatot
mit gondoltál hová visz bennünket ez a vonat
1883-ban hová visz bennünket ez a vonat
messzire elkerülve minden lakott helyet
felverve tocsogós pusztáink csöndjét
amelyeket még meg sem váltottunk
a mai napig nem fizettük ki értük a megváltás
teljes összegét
hogyan is élhettünk öröktől fogva idegen földön
habár a földnek kérges népe mi vagyunk
kezdettől hiba volt a számadásban
több száz éves adócsalást lehetne kimutatni
tisztességes bürokrácia kifordíthatna bennünket
a subánkból
és még mi maradnánk adósak
elvihetné a sakktáblát is és ott maradnánk
a semmiben ágálva
ahogy majd valószínűleg be is következik
de addig még úgymint
leveszlek
főlöszleges túl messzire gondolnod az időben
a bizonytalan kimenetelű terveknél
csupán a pontos tervek lehetnek rosszabbak
kár volna hosszabb lejáratú tervekbe
lovalni bele magunkat
amikor már így is eléggé bő lére eresztetted
az életedet
bár valahol vannak ragyogó pillanatai
akár egy női cipő gombja kell hogy legyenek
ezeket szeretném mindenáron kihámozni
kifényesíteni hátha még megcsillannak
bár nem hiszek benne
máris olyan az egész mintha a böjti szélbe kiáltanék
amely majd megbontja felettünk az évszázados tetőt
ki lakhat a padláson
ki sóhajtozik le közénk a kéményen
hány éves lehet ez a ház vagy ennek a helye
már akkor is temetőkre építkeztek-e
alapjában egyre kevesebb kérdés van hátrafelé
mi utókor kifogyunk az erre vonatkozó kérdésekből

lihetetlenül gyorsan ki tudjuk beszélgetni magunkat
nem tudom hogy ezzel hátrányosabb helyzetbe
kerülünk-e
hogy a régi tapasztalatok egyre kevésbé érvényesek
szinte már nem is vonatkoznak ránk
egyre kevesebb értelme van annak
hogy közeledjek feléd
leveszlek
annál is inkább mert sohasem
tudtam kisütni a szavaidból
hogy szombaton meg vasárnaponként
hol ittad le magad rendszeresen és a sárga földig
hol volt Pesten a kedvenc kuplerájod
csak a hétfői korhelylevesekről ejtettél szót
ma sem tudom mi fán terem
nálunk a kutyaharapást a szőrével gyógyítják
legfeljebb nem isznak se szombaton se vasárnap
vagy egész héten isznak egyfolytában
ide má: tökösebb gyerekek kellenek
akik végtelen távra állították be magukat
ez már vetekszik a kokain égből hulló angyalhajával
viszonylag sokára borítja el az embert
évekig lehet lebzselni a tinta felszínén
s a végén nyugodtan mondhatja akárki
még csak be sem sikerült rúgnom
kár volt a számottevő erőfeszítésért
nem én történtem összevissza hanem minden más
körülottem
a sok kis szorgos kapkodó és kiszámíthatatlan ember
ahogy az egészet borzasztó buzgalommal eltolja
úgyhogy beszélhetsz nekik mind megelőző mert már
magában beszél
ki-ki külön-külön szívárványos buborékban
de mindencetre boldogok lehetünk hogy elértünk
a huszadik századba
bizonyára volt egy olyan időpontja
amikor mindenki nagyon otthonosan érezte magát benne
voltak repülősmutatványok és hét országra
szóló gyilkosságok amelyeket hűnös szeretők
embertelen kegyetlenséggel követtek el

nagyjából nyomban levonható volt a tanulság
hogy miként is lesz ezután
ki-ki készen kapta a tapasztalatot
talán kár is volt végigcsinálni
ha ide torkollott
e mennyezet gerendái alá
miféle menedék ez
nincs egyetlen ép ereszték csapszeg
és korábról sem maradt semmi
csak törhetné az ember a fejét hogy hol is
veszett el
vagy hiányzott mindvégig
csupán a látszata volt az egésznek
túlágosan romlékony anyagból készült
krepp-papírral felszalagozva
ennyi időt már nem tartott ki
visszajára fordította a nyirkosság
tekintsük az egészet előidőknek
bevezetésnek ahhoz ami később jön következik
hiába is voltunk ismeretlenek errefelé
egyszerre itt vagyunk teljes mivoltunkban
már csak ránk gondol vagy ránk vár a küszöb
a fénylő fejű kiálló szegekkel
ám akkor sem érzélgősködöm el a dolgot
leveszlek
merre csatangolnak mindezek az évek
hogy lehet idegen országot bejárni úgy
hogy az ember nem beszéli a nyelvét
és nem is katona
tehát egyedül gondoskodik a megélhetésről
mert mestere valaminek szakmának tudományának
ami mai szemmel nézve már lehetetlen
oda jutottunk hogy konyítunk ehhez-ahhoz
vagy csupán az önbizalmunk hagyott bennünket cserben
ami hú kutyaként ott járt mindvégig a sarkunkban
most egyszerre nincs
nincs sehol
leveszlek
ez lesz számomra a legkacifántosabb huszárvágás
ha egyszer ki tudom verni a fejemből

ezeket a dolgokat
amelyek meg sem történtek legalábbis nem hagytak
maguk után semmi olyan nyomot
aminek alapján egészen bizonyosak lehetnénk bennük
a későbbi események mindent elhomályosítanak
én később akarok élni
még később
nem elég az hogy messze túléllek
hanem annyira későn hogy ne is emlékezzek rád
ne lássam azokat a keményedéseket a bőrdön
a májfoltokat kézfejedon
ne is emlékezzek tested rejtegetni való titkaira
mindegyik egy-egy kórnak a fészke
a kaszáló járásodra ahogy bizonyára csak a halál jár
amely talán eljön már érted
és kiveszel végre a tudatomból
összekapaszkodva mentek majd lefelé a dombon
ugyanazzal a lendülettel ahogy egykor feljöttetek
és nem marad más utánad csak egy halom rozsdás holmi
a rozsdáról szeretnék énekelni
ahogy a csontok is megrozsdásodnak a föld alatt
az ollóról amellyel a bajuszodat nyested
meg orrlükadból nyirkáltad ki a szórszálakat
a megszürkült acélról amely már rég
lerúgta magáról a fényezést csupa rozsdafolt lett
még messzebbre akarok menni
egészen addig a napig amikor a frontra vittek
csupa rozsdás íz a levegőben
valamikori őszi
bár ilyen korban az embert nyugton szokták már hagyni
nem lökdösik előre utat engedve neki a tűzvonalba
milyen lehet lefelé futni a kárpátok
külső lejtőjén
sohasem próbáltam még
milyen érzés felbukni előreszegezett szuronnal
hasonlít-e a megváltáshoz
öröm árad-e széjjel az ember tagjaiban
milyen érzés lehet orosz hadikórházban ébredni fel
1917 őszen
hogy ez most egy másik őszi

nem másik ugyanaz az ősz
ugyanaz a rozsdaiíz
bár kicsikét nehéz újra beleszokni
amikor egyszer már abbamaradt a számolás
egyszerre megint új életet kell kezdeni
a legfélelmetesebbek a kozákok meg a cserkeszek
azután a tatárok
azután a halál
leveszlek
mert innentől az egésznek már bőséges irodalma van
leginkább a felejtés
oroszország
leveszlek
nem tudom hogy én mikor leszek 66 éves vagy 80 éves
de nyírfáidat csak messziről fogom látni
nem hiszem hogy valaha még ferblizni fogok azokkal
akik egészen közelről látták
és azután visszavonultak és semmiről sem
akartak tudni
a makk filkónál megállt a tudományuk
ez enyhén szólva nem nevezhető forradalmi magatartásnak
a be- vagy leépülés
valami sántít a történelemben
aki meg tudja hallgat
meggondolta magát és nem beszél
csak árnyéka van itt a formátlan sziklaalakzat
most le akarja venni a futómat a gyalogomat
legjobb lenne az egészet feladnom
hogy jót nevetessen rajtam
kiállni bohócnak a történelem viharába a pergőtűzbe
nem is olyan rossz ötlet
talán olcsóbban meg lehetne úszni
olcsóbban mint trockij
ha van megúsznivaló
a legjobb nem elutazni mexikóba
különben is olyan rémes viszonyok vannak ott
vidéken ahogyan jacques lanzmann írja
nagyjából mint bácskában megtoldva egy kis
szerzői fantáziával
a pocsolya pocsolya és a pocsolyában a disznó az disznó

pusztán egzotikus növényből bozótból van több
én meg itt csodára ügyelek magamra hogy túléljem
ezt a napot túléljem
ennek a lavínának minden buktatóját
helyesen tájékozódjak de ha tévedek
akkor mindenestül tévedjek mert úgylis
leveszlek
leveszem a meghökkentő türelmedet
ahogy várod hogy tudatlanságomban hibát vétsek
miközben teát iszol
üresen akár a kipjatokot
mikor lesz már este
mikor robog már keresztül itt a transzszibériai vonat
mikor vonul át a cseh légió
winston churchillt fel lehet ismerni
az intervenciók között
de lehet hogy csak a hasonmása az
a nobel-díjas író
britanniában sok lehet a hasonmás
csak a skótok választhatók ki viseletük alapján
ám abban az északi-jeges-óceán hajózhatatlan
mikor robban már a biatorbágyi vonat
hiszen a dolgok valami módon összefüggenek
talán csak nem egy leó mondja ezt az egészet
matuska szilvesztert szavahihető katonaszökevények
1944 őszén csantavéren látták
és végül a távol-keleti hadszíntéren fogták el
még egy hasonmás
érdemes lenne lajstromba szedni a világ leghíresebb
hasonmásait
de te nem vagy senkinek sem a hasonmása
főleg most nem amikor végérvényesen úgy döntöttem
leveszlek
kiemellek mint forró vízből a teafőző tojást
háttérben a havas estével
amely már füstölög a gyújtószinór végén
tyúknyomok a hóban sűrűn
ahogy szürkületkor átvetem magam az alacsony kerítésen
köpenyem szárnya furcsán csapódik
ahogy meghemperedek benne

sehol senki
legalábbis nincs jel ami erre utalna
mégis jobb lesz itt várnom be a sötétedést
bizonyára ezt gondolod most
pedig jól tudod hogy én itt vagyok
és van ami nem ebben a pillanatban történik
mint egy könyv lapján
valami máshol is történt már előtte
közelre hajolva a csatlakozóhoz
fontolgattad lehet-e benne áram
valami mindenesetre kell hogy legyen benne
és ki nevetett akkor a hátad mögött
kipjatok
most repül tőle levegőbe az egész ház
ha netán bezárul az áramkör
de meggondoltad a dolgot
most gondoltad meg magad itt a sakktábla felett
amikor az értekezleten kezded nem reszket már vonaglik
az ötven évvel ezelőtti légnyomástól
nagy különös karom
ezzel már nem lehet megkapaszkodni semmiben
már a levegőn kopogtat
vagy két semmit varr össze egy harmadikkal
nem lazán nem feszesen elviselhetően
mielőtt
leveszlek
valaki itt úgy áll kettőnk felett mintha
mindkettőnknek ismerőse lenne
közelre hajol a sakktáblához hunyorog
hitetlenkedve csóválja tar fejét
ez a mosoly ezek a ravaszkas szemek
ha leülne talán összetörne alatta
a gőzölt bükkfából hajlított szék
amely ott áll rjepin festményének sarkában is
csak egy kicsit világosabb tónusú
azon amelyiken a száműzött visszatér belép a szobába
csizmája alatt nyikorog a deszkapadló
arca oldalról valami különös fényt kap
különben mintha kinőtte volna a ruhája
lötyög rajta kora

s most egyszerre mi az egészből kivetkezve
ahogy egy kislány kalimpáló lába az asztal alatt
megdermedt a levegőben
1884-ben
épp 100 esztendővel később vagyunk
mintha lekéstünk volna valahonnan
és csak az üres időnket ütnénk el haszontalanul
ahogy itt valaki
valaki valaki
már szóvá tenné az egészet
a ki sem bontakozó játszmát
amely fejében már véget ért
de mi elakadtunk benne csak elkevertük a bábokat
csupa hiányzó lépés
ki a fehér ki a fekete
még mielőtt összecukódna ennek a napnak a nagy füzete
felgöngyölödne a földabrosz
a tengerben állva már térdig a sötét vízben
leveszlek
kongat már a végtelenség nagy órája
felet üt háromnegyedet a fejemben
égboltnyi nagy számlap-éjszakában
kereslek
leveszlek